

ctideník Ženský svět, který založila r. 1897 a dlouho úspěšně redigovala. O ob-
sáhlé knize jejích statí a článků feministických „Ze ženského hnutí“, na podzim
t. r. vydané, psal jsem nedávno v tomto listě; kniha ta, ačkoliv pojala asi jen třetinu
vší její činnosti feministickoessayistické, objímá skoro dvacet pět let práce, vytrvale
a metodicky konané. Z pozůstatosti budou brzy vydány kromě „Drašara“ po-
vídky „Z lidu a pro lid“, „Východočeské potulky“ a snad i druhý svazek „Úlomků
žuly“; i „Ženské hnutí“ bylo by snadno doplniti o druhý svazek z některých nových
studíí toho rázu — „Genialita citu“ v Přehledě nedávno uveřejněná jest zvláště
hodnotná — a některých starších prací v prvním svazku pomínutých.

Prof. Emanuel Peroutka zemřel

22. listopadu na Vinohradech ve věku dvaapadesáti let. Peroutkou, profesorem
klasičké archeologie na české universitě, odešel nejen znamenitý odborník a badatel
vědecký, ale i vyspělý a ryzí kulturní duch i myslitel, znatel politické, společenské,
vědecké i literární kultury antické, z nejlepších, kolik jsme jich kdy měli. Prvního
prehistorického dílu jeho velce pojatých „Reckých dějin“ dotkl se ve IV. ročníku
Noviny dr. Vlastimil Kybal; a jeho studie ve Filologických listech, na př.
o Juliánu Apostatovi, nebo v Novině o Platonově „Politice“ měl by znáti každý
český vzdělanec — tolik kulturních podnětů jest v nich. Emanuel Peroutka zemřel,
když se rozbíhal ke svým nejvlastnějším cílům vědeckým.

Fráňa Šrámek: *Flammen*

S tímto titulem leží přede mnou slušně vypravená knížka moderní beletrie české
v šarlatové, poněkud sensačně myšlené obálce, kterou mně poslalo lipské naklada-
telství, a způsobilo mně tím, povím zpříma, radost. Neboť zde jest konečně pravá
cesta, důstojná české poesie, jak jíti do Německa: tak totiž, aby ji překládali němečtí
literáti a nakládali němečtí nakladatelé — jako němečtí literáti překládají jiné bás-
níky, francouzské, anglické, italské, španělské, provençalské, polské, srbské etc., pro
jejich básnickou hodnotu, a němečtí nakladatelé vydávají tyto překlady pro jejich
literární zajímavost a s nadějí na zisk. To jest jedině zdravý a správný poměr
a poměr jedině čestný a přípustný pro naši poesii a naši slovesnost. Cesta posavadní
byla nejen nezdravá, ale přímo do směšnosti potupná pro nás; mímím totiž ten způ-
sob, že knihu českou přeložil do němčiny nějaký Čech, třebaž žurnalista česko-ně-
mecký nebo soudní rada, ať aktivní, ať pensionovaný, nebo e. k. profesor, působící
obyčejně na německé střední škole, naložil ji český nakladatel pražský a kupovali
ji čeští tatíkové svým synům nebo dcerkám, aby se na takovém překladě dotvrzo-
vali v němčině — neboť, nemusím snad dokládat, že německý nakladatel takovouto
publikaci českého P. T. kolegy nevyložil ani v nejposlednější vitrině. Jakýsi český
nakladatel pražský založil dokonce celou knihovnu německých překladů z českých
a slovanských autorů, do níž různí česko-němečtí ochotníci literární, většinou starší
páni, kteří chodili do německých škol a žili tedy v ilusi, že umějí německy, překlá-
dali bezbarvou, beznervní a úzkostlivě čistotnou, žel však nečitelnou němčinou
některé české autory, hlavně z domácího nakladatelství. Mohu říci, že dávno ne-
zarděl jsem se nad ničím tak, jako nad tímto podnikem nakladatelským: *takto* vnu-

covati se Němcům! *Takto* obelhávat samy sebe a klamat samy sebe! A kdyby za
nic jiného, jen za to, že smývá s nás tuto skvrnu, vítám německý — opravdu ně-
mecký, neboť pořídil jej německý básník a naložil jej slušný říšskoněmecký nakla-
datel — překlad Šrámkových povídek. Tím nechci říci, že bychom měli býti vázání
nějakou zvláštní vděčností německému nakladateli nebo německému básníku za to,
že si povšimli moderní české literatury a sestoupili k ubohé Popelce. Nikoli! Silný,
zdravý národ miluje svou literaturu pro ni samu, proto, že jest nejvyšším vonným
a opojným květem jeho bytosti, čímsi, co koření život a činí jej hodným, aby byl
žit; a hodnotí si sám vnitřními kritérii své konkrétné potřeby a rozkoše své básníky
a nezneváží si proto svého básníka, že mu snad náhodou nepřišla cizina hned na
chuť, jako nebude hleděti s větší úctou na jiného proto, že právě jeho vyvolil si
cizí nakladatel a překladatel. Jsme, co jsme vnitřní svou cenou — svět, a budiž sebe-
širší, nic nám k tomu ani nepřidá, ani nám nic z toho neubere. Nikoli! Silný národ
dívá se na cizinu, která překládá jeho básníka, ne jako na věřitelku, nýbrž jako
na dlužnici: přelévá do své číše jeho vína — a to není přiležitost k líbání rukou
nebo k jiným projevům entusiasmu.

Tedy *takto*, s touto čestnou střízlivostí, hledím na překlad p. Pickův a v tomto
smyslu jej vítám. Někdo jiný bude snad příti se s p. překladatelem o volbě autora,
ale já toho neučiním, poněvadž volba tato jest privatissimem překladatelovým,
pokud jest překladatel opravdu umělcem, a toho důvěřuji se do p. Picka, a ne
emeslným výtěkářem; jen překladatel sám zná poslední spříznění, které jej vedlo
k autoru tomu a ne k autoru jinému. Za p. Šrámka nemusíme se ostatně nikterak
před Němci stydět; jest to milý čestný člověk a milý, opravdový, čestný spisovatel
— a to postačí úplně.

Myšlenky a aforismy Tilschovy

V Lumíru bylo otištěno několik stránek jakýchsi deníkových poznámek
a zlomků prof. právnické fakulty Tilsche, zemřelého v létě t. r. Tyto úryvky ne-
jsou ve své náladové skepsi a ve svém náladovém titanismu nic než ozvuky a pa-
zvuky z Nietzsche, ale chudé a matné, bez jeho kouzla výrazového a stylového.
Nezmiňoval bych se o nich, kdyby i vážné týdeníky české nebyly usoudily z těchto
zlomků, že v Tilschovi ztratil národ „geniálního myslitele“, a nemluvíly o této
hrstce nápadů někdy barokních, jindy unavených a ořepaných jako o „duchovém
odkazu mladé generaci“. Geniální moderní myslitel! Jak se v Čechách lehce roz-
dává tento titul! A jak jest to k smíchu tomu, kdo se zamyslíl někdy nad opravdo-
vým geniálním myslitelem moderním, ať jest to Boutroux nebo Bergson, Croce
nebo Eucken.

Aféra dvořákovská

Nedělní denní listy přinesly „protest“, podepsaný asi třiceti hudebníky, proti
prý snižování genia Dvořáková, jehož prý se dopustili svými statemi ve Smeta-
novi a v České kultuře pp. dr. Josef Bartoš a dr. Vlad. Helfert. Nerozhodují
o meritu sporu — nejsem hudební odborník — ale mám jasný a určitý soud o *formě*
projevu oněch třiceti pánů, neboť tito pánové dovolávají se kulturností a forma
jest právě charakteristickým výrazem kultury. Co se stalo? Pp. Bartoš a Helfert

napsali kritické stati o významu Dvořákově, ne aby jej snižovali, nýbrž aby se opřeli, jak výslovně napsal p. Helfert v České kultuře, „jeho jednostrannému kultu“ jako škodlivému po jich soudu pro moderní hudební vývoj český, stati klidné a věcné tónem i formou — ani výroky, které citují ve svém projevu podepisatelé protestů, nedokazují „nezralost a nevychovanost“, jimiž poctívají oba kritiky — a podepřené hudebním i estetickým rozbořením díla Dvořákovy. Co bys čekal od slušných lidí a opravdových ctitelů Dvořákových? Že jeden, po případě několik z nich, napíše jinou klidnou, věcnou, kritickými argumenty podepřenou stat, v níž dokáže pp. Bartošovi a Helfertovi, že se mylí. Ale to jest mnoho žádáno od „lásky“ ctitelů Dvořákových, kteří mají sice mistra v ústech, ale ne v srdci a v duši. To jest mnohem pohodlnější sepsati demagogický novinářský cár, podepsati jej a zanésti jej do denních listů! Vyspílati v něm kritikům „nabubřelých ignorantů“ a štvát proti nim českou veřejností ulici! Zavolati si na pomoc na efekt „komorního virtuosa“ Františka Ondříčka, který přeloží jejich urážky do jiné tóniny a štve policejským poukazem, že by „toho nikomu v Německu netrpěli“. Pravím přímo: odporno je z toho. Uvažte, prosím, situaci: Dvořák má desetiletí a desetiletí legie vášnivých ctitelů, mezi nimi i hudební spisovatele, a nenalezne se z nich snad za dvacet let nikdo, nikdo pravím, kdo by napsal o něm hudebně historickou a estetickou knihu, v níž by vypsál vývoj jeho díla, charakterisoval je, utřídil je, vysledoval jeho vliv, vymezil jeho místo ve vývojovém dramatu domácím i světovém. A nyní přijdou dva mladí hudební spisovatelé, pokusí se o to, byť po svém způsobu, rozumu a přesvědčení, a hudební cech pohazuje je blátem! A tito lidé dovolávají se kultury a berou její jméno nadarmo!

Odporno prostě. Což jsou pánové opravdu tak pošetilí, že, domnívají se, zastaví a znemožní *takto* kritický soud a kritickou myšlenku? Což nechápou, nevysloví-li své kritické myšlenky dnes p. Bartoš nebo p. Helfert, vysloví ji za deset nebo za dvacet let X nebo Y a že ji vysloví pak k jejich hanbě, k hanbě dnešních „protestujících“ cechařů, neboť půjde pak *přes ně a proti nim*.

Domníval jsem se, že taková demagogie, takové hlasovací manifestace a pochodňové průvody po aféře Hádkově a Šimáčkově nejsou dnes již možné. Prožíváme podivné doby. Zatuchlý a hnilobný jest český vzduch a odporno začíná býti jej dýchat. Všude tichošlápství, klepaření, potouchlost, prolhanost, nešlechtěnost a hrubost citová; všude cechaření a drzost i zbabělost zároveň (neboť obojí se doplňuje). Všude nuly, které nemají vlastní myšlenky, vlastního soudu, vlastního přesvědčení a chodí si pro ně jako pro denní ordre ke svému dlouhému nebo kulatému stolu. Všude slaboši, kterým se žije dobře jen v teplých, vystlaných rodinkovských děrách; všude mladí lidé, kteří umí jen to trojí: plazit se, intrikovat a terorizovat. Plazí se k vlivným a vyšším, intrikovat proti svým druhům, vrstevníkům a soutěžníkům, terorizovat osamocené. Všude cechy, společnosti a družstva výrobní od básníků až do domovníků; a všude asekurace vlastní mizerné kůže. A všude kult hmoty, peněz, úspěchu, cifry, cifry, cifry; jsou případy, že v Čechách se již lidé oběsili proto, že nebyli v majoritě. A jedna jediná vášeň žije v tomto nakyslém močále, které si dopřává takový drze-zbabělý moderní český človíček: moci si občas zaštekati! Ach té slasti: moci si občas v houfu zaštekati na osamělém! A podaří-li se takovému nadčlověku dokonce rozštekati jiné, jaký ráj! Jaké vyvrcholení štěstí! Ten večer ulehá do postele spokojenější než Caesar po bitvě u Farsalu.